
**ПРОЕКТИТЕ ЗА ЕВРОПЕЙСКА ПОЛИТИЧЕСКА
И ОТБРАНИТЕЛНА ОБЩНОСТ
ОТ 50-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК**

Васил ГЕОРГИЕВ*

**PROJECTS FOR A EUROPEAN POLITICAL
AND DEFENSE COMMUNITY FROM THE 1950S**

Vasil GEORGIEV*

Abstract: *The article examines the reasons for the failure of the two failed integration projects of Western European countries in the 50s of the twentieth century – the European Defense Community and the European (political) Community.*

Key words: *European Union, European Defense Community, EU Foreign Policy*

**НЕСИГУРНОСТТА ПРЕЗ ПЪРВИТЕ ГОДИНИ
СЛЕД КРАЯ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА**

Процесът на политическо обединяване на европейския континент е едно от най-сериозните политически, икономически и кул-

---

* Авторът е доцент, доктор във Висшето училище по сигурност и икономика – Пловдив.

* The author is an Associate Professor, Philosophy Doctor at the Higher School of Security and Economics – Plovdiv.

турни предизвикателства на съвременността. Той води своето начало от период на хронична несигурност, белязал годините непосредствено след Втората световна война.

През 1946 – 1948 г. СССР успешно инсталира комунистически правителства в Източна Европа и в качеството си на победител и най-много изстрадала нация от фашизма се радва на сериозна обществена подкрепа във Франция, Италия и Гърция чрез влиятелните комунистически партии в тези държави. Това създава опасение както от политическа, така и от военна комунистическа експанзия.

В същото време „германският въпрос“ след края на Втората световна война¹ няма решение. Германия е ключов елемент от европейската отбрана – тя е най-уязвимата от съветска агресия държава, каквато, ако бъде предприета от комунистическата империя, би преминала именно през Германия. Затова, ако Германия продължи да представлява „бяло петно“ в отбраната на Запада, защитата на западните държави се изтегля прекалено много във вътрешността на континента.²

Отлагането на решението, което да включва Германия в западноевропейската отбрана, носи и допълнителни рискове. Такъв риск е създаването на неутрална Германия (възглед, който не е чужд на част от германското общество). Или още по-лошо, то (решението) би могло да доведе до преориентиране на Германия към Изтока.³ Това съвсем не представлява произволен хипотетичен сценарий, доколкото прецедентите са налице, а опасенията за продължаваща експанзия – достатъчно обосновани.

Подписването на Северноатлантическия договор на 4 април 1949 г. води до известно успокоение в западноевропейските държави благодарение на договорения ангажимент на САЩ, касаещ военната им сигурност. На практика обаче Западна Европа само печели известно време.⁴ Гаранцията за сигурността е предимно политическа, доколкото, за да сработи в действителност, европейската отбрана следва да има изградени военни и оперативни способности, които да могат реално да противостоят на евентуална съветска агресия.

Още повече, пет дни след подписването на договора (и няколко години по-рано от очакваното) СССР взривява „Изделие 501“

---

¹ Традиционно под „германски въпрос“ се разбира проблемът с политическото обединение на Германия през XIX век.

² **Dedman**, M. *The Origins and Development of the European Union 1945-95. A history of European Integration*. UK: Routledge, 1995, p. 64.

³ **Fursdon**, Edward. *The European Defence Community: A History*. New York: The Macmillan Press, 1980, p. 69.

⁴ **Fursdon**, Edward. *Op. cit.*, p. 43.

– атомната бомба. Това е първият ядрен опит на Съветите и той слага край на монопола на САЩ върху ядреното оръжие. Това означава и край на стратегическото предимство на САЩ след края на Втората световна война.

В допълнение сутринта на 25 юни 1950 г. Северна Корея напада Южна и така започва войната в Корея. Това събитие усилва тревогите на европейските държави, които оценяват агресията като проява на експанзионистичната политика на СССР. Не помалко тревожно е опасението им, че намесата на САЩ в Корея ще отслаби американския ангажимент към Европа (тревоги, оказали се неоснователни, доколкото именно намесата на САЩ в Корея показва на Съветите, че САЩ са решени да реализират намерението си за сдържане на комунизма на глобално ниво).

Тези събития обаче сварват западните държави неподготвени. Общият пазар за въглища и стомана все още е във фазата си на идеен проект. Но дори и неговата реализация не създава сериозни гаранции за защита от съветска агресия, доколкото, освен че представлява икономически, а не политически проект,⁵ и има отношение към германските военни амбиции, а не към съветските.

В резултат на всичко това изграждането на отбранителните способности на западните държави в началото на 50-те години се превръща в жизнена необходимост. Освен укрепване на защитата срещу СССР, е необходимо да бъде взето решение по какъв начин да се интегрира Германия в западноевропейската общност. Това решение е в полза както на усиляването на възможностите на западните държави за противодействие на СССР, така и на ограничаването на възможността германското превъоръжаване да се насочи към реваншизъм, което още повече да подкопае западноевропейската сигурност. Интегрирането на Федерална република Германия в общата европейска отбрана е приоритет на правителството на САЩ, особено след началото на Корейската война.⁶

Два са проблемите на тази обща отбрана.

На първо място, съществува сериозен недостиг на военни части (и способности), които да могат да спрат евентуална съветска агресия.⁷

---

⁵ По-подробно във: **Петев**, Б. Икономическата сигурност като фактор за национална сигурност. – В: *Бизнес посоки*, бр. 1, 2021, с. 69 – 73. ISSN 2367-9247.

⁶ **Dedman**, M. Op. cit., p. 63.

⁷ Повече по въпроса във: **Иванов**, Ивайло. Последници от създаването на интегрираната командна структура на НАТО (1950 – 1953 г.). – В: *Военен журнал*, бр. 1, 2013, с. 120.

На второ място, съюзниците трябва да отговорят на въпроса по какъв начин ще се управляват ефективно и координирано тези военни способности, т.е. каква система на командване и управление ще бъде възприета от тях.

Събитията в Корея и СССР, както и нерешеният проблем с Германия налага като основен приоритет създаването на западноевропейската отбранителна способност в края на 40-те години на XX век. Към разглеждания период на практика отбранителните и оперативните способности на западноевропейските държави не гарантират необходимата сигурност срещу евентуална съветска агресия.

ПРОЕКТИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕТО НА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ В ОТБРАНАТА НА ЗАПАДНА ЕВРОПА

По въпроса как да се включи Федерална република Германия в отбраната на Западна Европа подходите на различните участници в преговорите се различават. Те са продиктувани основно от опасенията на Франция и другите съседни на ФРГ държави от възраждането на германската военна мощ – въпрос, имащ отношение както към окомплектоването на военните части, така и към командната структура.

Проблемът е, че превъоръжаване на Германия в края на 40-те години означава, че германската армия ще се превърне в най-голямата западноевропейска армия, имайки предвид обстоятелството, че в този момент Франция е ангажирана с войната в Индокитай (1946 – 1949).⁸

Съветът на НАТО на сесията си от 16 – 18 септември 1950 г. приема принципно решение за създаване на интегрирана военна сила под централизирано командване, която да е способна да удържи евентуална агресия и да осигури защитата на Западна Европа.⁹

Американското предложение на държавния секретар Дийн Ачесън¹⁰ за постепенно създаване на малки германски военни формирования, инкорпорирани в по-големи формирования, осигурени от други държави, в рамките на интегрирана западноевропейска армия е отложено за разглеждане, доколкото представителите на държавите членки трябва да се консултират с правителствата.

---

⁸ Blair, A. The European Union since 1945. London: Pearson Education Limited, 2005, p. 21.

⁹ NATO archives. [online]. www.nato.int.

¹⁰ Fursdon, Edward. Op. cit., p. 82.

вата си. То обаче среща сериозната съпротива на френския представител – външния министър Робер Шуман, според когото решението за германското въоръжаване следва да се вземе след влизане в сила на ЕОВС.¹¹

На следващото заседание на Съвета на НАТО (26 септември 1950 г.) е договорено, че тази армия трябва да е организирана в рамките на НАТО под командването на върховен командващ. В резолюцията на Съвета на НАТО¹² е посочено, че Съветът счита, че Германия трябва да допринесе за изграждането на отбраната на Западна Европа. Въпросът как да стане това обаче остава отворен, тъй като по него съгласие не се постига. Този въпрос е оставен да бъде решаван от Комитета по отбраната на НАТО, чието заседание се провежда на 28 октомври 1950 г.

ПЛАНЪТ „ПЛЕВЕН“ И ПЛАНЪТ „СПОФЪРД“

През октомври 1950 г. Франция предлага известния план „Плевен“ за обща европейска армия. Той цели отправянето на предложение, което да е приемливо за съюзниците при срещата им в Комитета по отбраната на 28 октомври 1950 г. Планът е наречен на френския министър-председател Рене Плевен, на практика е изработен от Жан Моне и следва наднационалната конструкция на Договора за Европейска общност за въглища и стомана.

Планът предвижда създаването на обща европейска армия от 100 000 души, 50 000 от които ще представляват френски контингент.

Според плана германските части трябва да са окомплектовани във военни части с численост до 1000 души (батальон) под френски контрол (колкото са по-малки германските части, толкова по-сигурна се чувства Франция). Планът предвижда създаването на европейски (на Общността) министър на отбраната, назначаван от правителствата и отговорен пред парламентарна асамблея. Министърът ще провежда решенията на съвет на министрите, състоящ се от министрите от държавите участнички. Организацията ще има общ бюджет.

---

¹¹ Две са причините за обвързването на ЕОВС и общата европейска отбрана. На първо място, това е отлагането на въпроса с превъоръжаването на Германия. На второ място, Франция счита, че предоставянето на пълен суверенитет на Германия в рамките на НАТО би могло да демотивира Германия за участие в плана „Шуман“ за ЕОВС (Dedman, M. Op. cit., p. 64).

¹² NATO archives. Op. cit.

Основната цел на плана „Плевен“ е да осуети германската военна доминация – водещ страх във френската външна и вътрешна политика от този период. Затова планът предвижда държавите, които имат свои национални сили към момента на учредяване, да продължат да са на тяхно разположение. Държавата, която няма свои национални сили, е Германия, т.е. германските войски, които предстои да бъдат създадени, ще трябва да бъдат напълно интегрирани в новата европейска армия.

Другото важно изискване е интегрирането на националните армии в общата европейска армия да се осъществи на най-ниското възможно ниво на войсково подразделение. Това също е обяснимо: ако в общата европейска армия влязат по-големи национални (германски) формирования, като дивизии, нищо няма да попречи те да осъществяват дейността си под ръководството на германското правителство и така да излязат от предвидения наднационален контрол. Затова в речта си пред Националното събрание от 25 октомври 1950 г. министър-председателят Рене Плевен сочи, че евентуалното обединяване на големи формирования просто би маскирало създаването на коалиции от стария тип.¹³

Планът „Плевен“ е представен на заседанието на Комитета по отбраната (Defence Committee) на НАТО на 28 октомври 1950 г.¹⁴ Планът „Плевен“ има за цел най-вече да демонстрира, че Франция има конструктивно отношение към проблема с германското превъоръжаване и не слага спирачки пред вариантите за бъдещо развитие на общата отбрана. По този начин френското правителство желае също така и да подсигури подкрепата на САЩ за плана „Шуман“ за Европейска общност за въглища и стомана – приоритетен за Франция проект, който към този момент все още е в процес на реализация.

Предложението на френското правителство е прието като положителна стъпка напред. Основната забележка към него е, че чрез това предложение се жертва ефективността (създаване на действително работеща отбрана с цел Западна Европа да е способна да се противопостави на СССР) заради желанието за наднационален контрол върху германските военни части.

В края на октомври 1950 г. обаче въоръжаването на Германия се превръща в неотложен приоритет на външната политика на САЩ,

---

¹³ Обръщение на Плевен към Националното събрание от 24 октомври 1950 г. (Furdson, Edward. Op. cit., p. 111).

¹⁴ The French produced the Plevan Plan at the Defence Committee meeting held on 28 October under the chairmanship of George Marshall (United States).

доколкото ситуацията в Корея се усложнява с китайската намеса във войната (25 октомври 1950 г.). В резултат на това нарастват опасенията от комунистическа интервенция и в Европа, което налага спешното намиране на решение, включващо Германия в европейската отбрана.¹⁵

В резултат на преговорите под председателството и с активното участие на Чарлс М. Спофърд – заместник постоянен представител на САЩ в НАТО и председател на Съвета на НАТО в състав заместник-представители, е изработен вариант на компромис между френската и американската позиция (наричан още план „Спофърд“) за германския принос към европейската отбрана.¹⁶

Според този план германските военни части, които следва да се създадат, ще са 20 % от общата численост на войските,¹⁷ в подразделения от не повече от 6000 души, което съответства на войскова част, по-голяма от френското настояване за батальон, но съществено по-малобройна от дивизия.

Тези военни части ще бъдат създадени в рамките на НАТО или в рамките на бъдещата европейска армия. Процесите на изграждане на европейска армия и на командна структура на НАТО не се разглеждат като конкурентни. Германските въоръжени сили няма да имат генерален щаб и няма да са структурирани в национална армия. Съюзниците ще продължат да имат свои военни сили в Германия. Според плана не се допускат тежковъоръжени германски сили, нито ядрени, биологически или химически оръжия. Така този компромис не предоставя равнопоставяне на Германия¹⁸ и удовлетворява частично исканията на Франция.

Френското правителство възприема този компромис,¹⁹ защото времето на вземане на решение изтича. Също така НАТО благодарение на американското участие в него на практика е удачен форум за осъществяване на многостранен контрол върху германските военни формирания. Не по-малко важно е САЩ да продължат да бъдат ангажирани с процеса на европейска отбрана – ангажимент, който, ако бъде отслабен или отпадне, ще направи всички усилия за решаване на проблемите безпредметни.

---

¹⁵ **Hogan**, Michael J. *The Marshall Plan. America, Britain, and the reconstruction of Western Europe, 1947-1952.* Cambridge: Cambridge University Press, 1987, p. 380.

¹⁶ *Times*, 10.12.1950.

¹⁷ **Dedman**, M. Op. cit., p. 71.

¹⁸ **Fursdon**, Edward. Op. cit., p. 98.

¹⁹ *Times*, 7.12.1950.

ДОГОВОРЪТ ЗА ЕВРОПЕЙСКА ОТБРАНИТЕЛНА ОБЩНОСТ

В началото на 1951 г. започват успоредно две конференции – Парижката конференция за обща европейска армия (15 февруари 1951 г.) и конференцията в хотел „Петерсберг“ (официалната германска правителствена резиденция) край Бон, касаеща статута на Германия (9 януари 1951 г.).

Конференцията в „Петерсберг“ претърпява провал на 4 юни 1951 г., доколкото искането на Германия за равноправно третиране е отхвърлено от Франция. В резултат на това правителството на САЩ решава да подкрепи проекта за европейска армия, основан на модифицирания план „Плевен“.

Така на 27 май 1952 г. Шестте подписват Договора за Европейска отбранителна общност, изработен въз основа на плана „Плевен“, но също така съществено различаващ се от него.

Според чл. 1 на проектодоговора с него договарящите се държави (ФРГ, Франция, Италия, Белгия, Нидерландия, Люксембург) създават Европейска отбранителна общност – наднационална организация с общи институции, общи въоръжени сили и общ бюджет. Чл. 2, § 3 предвижда клауза за взаимна отбрана, според която всяка въоръжена атака срещу държава членка или срещу европейските отбранителни сили ще се счита за такава, насочена срещу всички държави членки.

Договорът за Европейска отбранителна общност включва създаването на европейска армия с общ бюджет, централизирано командване и общи институции.

Общността е създадена по модела на ЕОВС. Изпълнителните правомощия са предоставени на деветчленен Съвет на комисарите, който има съвместни правомощия с шестчленния Съвет на министрите. Общо събрание, състоящо се от парламентаристи от държавите участнички, осъществява контрол върху дейността на Съвета на комисарите и Съвета на министрите. Прилагането на правото на договора се осъществява от седемчленен Съд.

Европейските въоръжени сили са под командването на върховен командващ, който се избира от Съвета на НАТО. Договорът определя и съвместни срещи на Съвета на НАТО и Съвета на министрите, като единодушните решения на двата органа са задължителни за институциите на общността.

По отношение на институциите договорът следва наднационалния модел на Договора за ЕОВС. Той предвижда Комисариат (чл. 19 – 32), състоящ се от 9-има членове с изпълнителни и контролни

функции, Обща асамблея (чл. 33 – 38), чиито функции временно ще осъществява Общата асамблея на ЕОВС, на която се възлагат задачи, свързани с бъдещото федерално или конфедерално развитие – да проучи и предложи възможностите за установяване на пряко избран парламент, какви правомощия трябва да има и какви промени в договорите следва да бъдат направени с оглед на подходящото представителство на държавите, Съвет (чл. 39 – 50) и Съд (чл. 51 – 68).

Чл. 38 от проектодоговора предвижда, че съществуващата организация е преходна към създаването на федерална или конфедерална организация на държавите членки. Тази разпоредба е ясна илюстрация на духа на времето и на желанието на европейските държави да посрещнат съвместно предизвикателствата на сигурността. Договорът за Европейска отбранителна общност и създаването на единна европейска армия са до голяма степен израз на страховете на държавите членки от евентуална агресия – било от СССР, било от Германия. Това налага създаването на тази обща европейска армия, в която военнослужещите ще имат една униформа и ще полагат клетва в полза на една европейска общност.

Съществуването на единна армия без политическа общност поставя под съмнение възможностите за съществуване на проекта, както отбелязва и д-р Конрад Аденауер при посещението си в САЩ през април 1953 г. Той заявява, че съществуването на европейска армия без единна европейска политика би било крайно нелогично.²⁰

Затова Общата асамблея на ЕОВС е натоварена и на 10 март 1953 г. изработва Договор за Европейска (политическа) общност (ЕПО), която да бъде политическата рамка, интегрираща в себе си двете общности – ЕОВС и ЕОО (чл. 56 – 66 от проектодоговора). За разлика от предложението за ЕОО, предложението за ЕПО никога не е стигало до процедура по подписване от официалните представители на държавите членки. Въпреки това е важно да се изследва, защото ЕПО е първият реален и цялостен проект за европейска политическа интеграция, който е предмет на официално обсъждане в официална институция. Проектодоговорът в чл. 82 поставя и следващата цел на европейската интеграция – общия пазар.

Договорът за Европейска общност предвижда двукамарен парламент, Европейски изпълнителен съвет (правителство), Съвет на националните министри, Икономически и социален съвет и Съд.

---

²⁰ **Urwin**, D. W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. Second Edition. London: Routledge, 2014, p. 63.

Във външните отношения представител на Общността трябва да е председателят на Европейския изпълнителен съвет (чл. 34).

За да влезе в сила, Договорът за ЕОО трябва да бъде ратифициран от националните парламенти на държавите членки съобразно националната им процедура. Договорът е ратифициран от парламентите на ФРГ, Белгия, Нидерландия и Люксембург през 1953 – 1954 г. Италия изчаква ратификацията на договора от Франция, която така и не се осъществява.²¹

Френското правителство вижда в дискусиите по Договора за ЕОО удачно средство за отлагане на германското въоръжаване, доколкото френското правителство смята Европейската отбранителна общност за по-малкото зло от германското въоръжаване в рамките на НАТО.

Френските политици също така не са доволни от обстоятелството, че трябва да се лишат от националната си армия. Не по-малко значение има отказът на Обединеното кралство (привърженик на интегрирането на Германия в структурата на НАТО) да участва в отбранителната общност. Вътрешната опозиция също не е за пренебрегване – нейните аргументи са свързани както с опасения от загуба на национален суверенитет (голистите), така и с антисъветската насоченост на Общността (комунистите).

Най-съществената причина, поради която Договорът за Европейска отбранителна общност бива отхвърлен, е обстоятелството, че съдържа съществени различия от плана „Плевен“.

На първо място, Договорът за ЕОО предвижда вливане на съществуващите национални армии в новата армия (а не присъединяване само на новите формирования при запазване на досегашните армии, както предвижда планът „Плевен“), с изключение на определени въоръжени сили, които са посочени в чл. 10 от проекта, като забранява създаването на въоръжени сили според преценката на съответната държава.

На второ място, договорът (чл. 1 от Военния протокол) предвижда националните части да са групирани не в батальони, а в групи (groupement) – военни части, сравними по численост с числеността на бригада. Точно от това се опасява френското правителство и точно това в крайна сметка планът „Плевен“ се опитва да предотврати.

На трето място, решенията се взимат от Комисариат с мнозинство 5 от 9 комисари, а според чл. 43 от проектодоговора, регулиращ

---

²¹ **Bindi**, Federiga. European Union Foreign Policy: A Historical Overview. – In: *The Foreign Policy of the European Union. Assessing Europe's Role in the World*. Federiga Bindi, Irina Angelescu. (Eds.) Washington, USA: The Brookings Institution, 2010, p. 14.

гласовете в Съвета на министрите, става ясно, че за разлика от плана „Плевен“ в Европейската отбранителна общност Франция не може да разчита на какъвто и да е контрол върху дейността на Общността.

Въобще превъплъщението на плана „Плевен“ в Договор за Европейска отбранителна общност е напълно неприемливо за Франция. След дълго отлагане на вземането на решението, породено от липсата на каквато и да е привлекателност на договорения проект за френските правителства, на 30 август 1954 г. Френското национално събрание отказва ратифицирането на договора.

При внасянето му за гласуване в парламента френското правителство не прави особени усилия да защити проекта. Проектът за Европейска отбранителна общност представлява горещ картоф във френската политика, който никой не желае да преглътне и който, докато изстива, трябва да спечели време за утвърждаването (ратифицирането и влизането в сила) на другия интеграционен проект – Европейската общност за въглища и стомана. Поради тази причина отхвърлянето на Договора за Европейска отбранителна общност не представлява злощастно пропуснат шанс, а политическа закономерност, породена от обстоятелството, че договорът не взема предвид интересите и опасенията на най-значимата към онзи момент държава – членка на ЕС.

Към нежеланието на Франция за подписване на договора допринася и обстоятелството, че неотложността на обединението на европейските армии в известен смисъл губи своята спешност. На 5 март 1953 г. Йосиф Сталин умира и съветското ръководство започва борба за власт, в която още не е ясно кой ще бъде новият комунистически суверен – министър-председателят Георгий Маленков, неговият първи заместник Лаврентий Берия или първият секретар на ЦК на КПСС Никита Хрущов. Това води и до съответните външно-политически колебания в политиката на СССР през първите няколко месеца след март 1953 г., най-вече под влиянието на Берия, които се изразяват в готовност за отстъпки пред западните държави по отношение на германския въпрос.

Няколко месеца по-късно, на 27 юли 1953 г., се подписва и Споразумението за примирие в Корея, което слага края на Корейската война. Това води до намаляване на напрежението, породено от опасенията за евентуална съветска агресия.

Що се отнася до решаването на германския въпрос, непосредствената последица от отхвърлянето на проекта за Европейската отбранителна общност е в намирането на заместващ междуправителствен модел на присъединяване на Германия – чрез създаването

на Западноевропейския съюз през 1955 г. и приемането на Германия в НАТО през същата година.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ. ПРИЧИНИ ЗА НЕУСПЕХА НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ ПРЕЗ 50-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК

Успоредно с ратификацията на Договора за ЕОВС Шестте тръгват по пътя на политическата интеграция. Водещите мотиви на това обединение са същите като тези на ЕОВС – необходимостта от единен политически партньор, противопоставящ се на СССР, и намирането на място на Германия в европейската архитектура на сигурност. Стремехът към единство е породен от страховете на държавите участнички, че самостоятелно няма да могат да се противопоставят нито на експанзионистичната политика на СССР, нито на нова милитаризирана Германия.

Цената, която държавите трябва да платят за това, е много висока – отказ от част от суверенитета, при това от чувствителна част от него, касаеща въпросите на националната отбрана. Част от тях са готови да платят тази цена, но само до момента, в който външнополитическото напрежение спада. Щом обаче външните обстоятелства не налагат, западните държави не чувстват необходимост да жертват суверенитета си.

Що се отнася до двигателя на европейската интеграция – Франция, тя не е склонна да приеме проект, който поставя френските въоръжени сили под наднационален контрол без съответната възможност за контрол над германските въоръжени сили. Затова Франция използва дискусиите и подписването на проекта за отбранителна общност като възможност да се представи за конструктивен партньор, без да има намерение да ратифицира договора – той е само необходимата основа, установяваща доверие между държавите, с цел осъществяването на проекта за Европейска общност за въглища и стомана.

Именно тази логика на европейската интеграция – нейното осъществяване да не е самоцел, а да е отговор на насъщни необходими на средата, бележи и логиката на европейската интеграция, проявяваща се в развитието на ЕС. В този смисъл създаването на Европа зависи от производството на нови рискове, които модерното общество предлага. Тези рискове до голяма степен се оказват и движещата сила на европейската интеграция.

Дори и да предположим, че Европейската отбранителна общност бе създадена, нейното съществуване щеше да е изключително

проблематично и с оглед на обстоятелството, че не съществува единна политическа структура, която да обезпечава съществуването на единни въоръжени сили. Без наличието на обща външна политика на държавите съществуването на общи въоръжени сили представлява образуване без стабилни основи.

Именно с цел да се осуети подобно развитие Общата асамблея на ЕОВС приема Договор за създаване на Европейска политическа общност, което е първият опит за създаване на Конституция за Европа, която да обедини двете общности – ЕОВС и ЕОО. Пропадането на плановете за ЕПО обаче води и до обезсмисляне на проекта за ЕОО.

Дори и евентуален успех на договора за ЕОО и за ЕПО едва ли към онзи момент може да създаде някаква форма на единна външна политика – упражнение, в което европейските държави трудно могат да намерят общ знаменател. Общността в началото на 50-те години на XX век представлява съюз между държави със съвсем различно отношение към външната политика. Самият договор за ЕОО отчита това, като позволява на определени държави да притежават свои военни части за отвъдморските си територии. Към момента на подписване на договора външнополитическите приоритети на държавите са различни: например Франция още е колониална сила със свои интереси в колониите (каквито имат и Нидерландия и Белгия), а Италия и Германия се стремят да възстановят своето място в европейската политика.

Неуспехът на ЕОО показва също така, че интеграцията не е неизбежен, нито детерминиран процес. Също така той илюстрира ограниченията на развитието на интеграцията в чувствителни области, като външната политика и отбраната. Опитът за изграждане на Европейска отбранителна общност и на Европейска политическа общност е опит за опровергаване на известната мисъл на Жан Моне, че Европа няма да бъде създадена отведнъж или в съответствие с единен генерален план. ЕОО и ЕПО са опит за създаване именно на такъв генерален план, без този план да предвижда върху какви основи ще бъде изпълнен.

Неуспехът показва, че процесът на интеграция ще означава градеж стъпка по стъпка в областите, в които държавите членки намират общо съгласие и при избягване на чувствителните области.

Въпросите, свързани с политическото сътрудничество, получават своето ново развитие, по-скромно като средства, но по-прагматично като реализация, едва след 1969 г.

Литература

1. **Иванов**, Ивайло. Последници от създаването на интегрираната командна структура на НАТО (1950 – 1953 г.). – В: *Военен журнал*, бр. 1, 2013, с. 120.

2. **Петев**, Б. Икономическата сигурност като фактор за национална сигурност. – В: *Бизнес посоки*, бр. 1, 2021, с. 69 – 73. ISSN 2367-9247.

3. **Bindi**, Federiga. European Union Foreign Policy: A Historical Overview. – In: *The Foreign Policy of the European Union. Assessing Europe's Role in the World*. Federiga Bindi, Irina Angelescu. (Eds.) Washington, USA: The Brookings Institution, 2010, p. 14.

4. **Blair**, A. The European Union since 1945. London: Pearson Education Limited, 2005.

5. **Dedman**, M. The Origins and Development of the European Union 1945-95. A history of European Integratiom. UK: Routledge, 1995.

6. **Fursdon**, Edward. The European Defence Community: A History. New York: The Macmillan Press, 1980.

7. **Hogan**, Michael J. The Marshall Plan. America, Britain, and the reconstruction of Western Europe, 1947-1952. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

8. **NATO** archives. [online]. *www.nato.int*.

9. **Times**, 10.12.1950.

10. **Urwin**, D. W. The Community of Europe: A History of European Integration since 1945. Second Edition. UK: Routledge, 2014.